

بسمه تعالی

طرح دوره

برای کارآموزان پرستاری

پرستاری مراقبت های ویژه - واحد دیالیز

با مراعات اصول کوریکولوم مصوب
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

دانشکده: پرستاری و مامایی کرمانشاه

تهیه محتوای آموزشی: گروه پرستاری

تدوین طرح دوره: سمیه مهدوی کیان

با راهنمایی و کارشناسی کمیته برنامه ریزی درسی EDC

عنوان

طرح دوره

برای کارآموزان پرستاری

پرستاری مراقبت های ویژه - واحد دیالیز

تعریف دوره

❖ دوره کارآموزی دیالیز، دوره ای است که در سال چهارم(ترم هفتم) کارشناسی پرستاری ارائه می شود. پیش نیاز این دوره، گذراندن واحد تئوری پرستاری مراقبت های ویژه دیالیز است.

مدت دوره

❖ طول مدت این دوره ۱۰ روز و محیط کارآموزی بخش دیالیز مراکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه است.

اهداف کلی دوره

❖ فراهم آوردن موقعیت واقعی برای دانشجو جهت انجام روش های مراقبتی مناسب با نیاز بیماران در عرصه های بالینی تحت نظارت مستقیم مربی.

❖ کسب مهارت های پرستاری لازم در ارائه مراقبت های پرستاری به بیماران بستری در بخش دیالیز

ساختار کلی دوره و شرح وظایف دانشجویان

- ❖ این دوره شامل ۱۰ روز کارآموزی (۲ هفته، ۵ روزه از شنبه الی چهارشنبه) است
- ❖ محیط کارآموزی بخش‌های دیالیز مراکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه می‌باشد.
- ❖ زمان حضور در بخش ساعت ۱۴ با امضای ورود و خروج از بخش ساعت ۱۹ با امضای خروج (در دفتر پرستاری بیمارستان) است.
- ❖ حضور منظم در تمام روزهای کارآموزی، الزامی می‌باشد.
- ❖ خروج از بخش، بدون اطلاع مربی مجاز نیست.
- ❖ غیبت موجه در کارآموزی، یک دهم ساعات کارآموزی است و باید به اطلاع مسوول امور بالینی و مربی مربوط برسد.
- ❖ غیبت بدون اطلاع قبلی به مربی (حتی یک جلسه)، مجاز نخواهد بود.

برنامه کاری روزانه در بخش

۱۸:۳۰ - ۱۹	۱۷ - ۱۸:۳۰	۱۴ - ۱۶:۳۰
ارایه گزارش کار روزانه	فعالیت های آموزشی (کنفرانس، بحث گروهی)	ارایه خدمات پرستاری در بالین بیماران

وظایف حرفه ای و اخلاقی کارآموزان

- ❖ رعایت اصول اخلاقی و شئون اسلامی
- ❖ رعایت یونیفرم پرستاری متناسب با بخش دیالیز
- ❖ نصب آتیکت شناسایی در معرض دید
- ❖ رعایت قوانین و مقررات بخش
- ❖ احترام به اساتید، پرسنل، هم گروهی ها و مسئولین
- ❖ برقراری ارتباط مناسب با مددجویان
- ❖ کسب اجازه از بیمار جهت مصاحبه و اخذ شرح حال و انجام پروسیجرهای مربوط به بیمار
- ❖ حفظ حریم خصوصی بیمار

محتوای آموزشی

بر اساس سر فصل دروس

برای رسیدن به اهداف ویژه آموزشی

دانشجوی پرستاری در پایان دوره ۱۰ روزه، باید در حدود تعیین شده زیر دانش و

مهارت کسب کند.

محتوای آموزشی

۱- شناخت ویژگی های بخش دیالیز

- ❖ نسبت به یادگیری ویژگی های بخش دیالیز تمایل نشان دهد
- ❖ اهمیت و حساسیت بخش دیالیز را درک کند
- ❖ با نحوه سازماندهی بخش همودیالیز آشنا باشد.
- ❖ نحوه سازماندهی بخش دیالیز صفاقی را بداند.
- ❖ سازماندهی بخش دیالیز صفاقی و همودیالیز را بایکدیگر مقایسه کند
- ❖ محیط فیزیکی و شرایط استاندارد بخش دیالیز را شرح دهد.
- ❖ خصوصیات بیماران بخش دیالیز را توضیح دهد.
- ❖ زمان اتصال بیماران به دستگاه دیالیز، ساعات شروع و ختم همودیالیز را بداند.
- ❖ وظایف پرستاران بخش دیالیز را شرح دهد.
- ❖ نحوه تفکیک زباله های عفونی و غیر عفونی در بخش دیالیز را بداند.

۲- شناخت وسایل بخش دیالیز

- ❖ با نحوه کار با دستگاه همودیالیز آشنا باشد.
- ❖ مراحل تصفیه آب جهت همودیالیز را توضیح دهد.
- ❖ ناخالصی های آب و عوارض هر یک از آن ها را شرح دهد.
- ❖ دستگاه تصفیه آب را توصیف نماید.
- ❖ سیستم RO را شرح دهد.

❖ با ویژگی های آب دیالیز را آشنا باشد.

❖ انواع صافی های دیالیز را نام ببرد.

❖ واحدهای کنترل کننده دستگاه همودیالیز را شرح دهد.

❖ ترکیبات مایع دیالیز را توضیح دهد.

۳- آشنایی با راه های دستیابی به گردش خون بیمار

❖ راه های دستیابی عروقی جهت همودیالیز بیمار را نام ببرد.

❖ اندیکاسیون، کنترااندیکاسیون، عوارض و مراقبت های کاتتر را شرح دهد.

❖ کاربرد های شنت، عوارض و مراقبت های پرستاری از آن را توضیح دهد.

❖ مکانیسم فیستول، عوارض و نحوه مراقبت از آن را بداند.

❖ نحوه مراقبت از راه های دسترسی عروقی را به بیمار آموزش دهد.

❖ زمان شروع کانولاسیون و نحوه تزریق سوزن به فیستول را شرح دهد.

❖ مکانیسم گرافت و انواع آن را توصیف نماید.

❖ مزایا و عوارض و نحوه تزریق سوزن ها به گرافت شریانی- وریدی را توضیح دهد.

❖ روش های درمان با آنتی کوآگولاسیون را توضیح دهد.

۴- آماده سازی دستگاه همودیالیز و اتصال بیمار به دستگاه

❖ نسبت به یادگیری آماده سازی دستگاه دیالیز علاقه نشان دهد

❖ نحوه اسکراب دستگاه همودیالیز را بداند .

❖ محلول های ضدعفونی کننده دستگاه را بشناسند.

❖ دستگاه همودیالیز را به شستشو بزند.

❖ زمان خاموش نمودن دستگاه ها را بداند.

- ❖ دستگاه همودیالیز را ست بندی نماید.
- ❖ تست دستگاه همودیالیز را انجام دهد.
- ❖ صافی و لاین های وصل شده به دستگاه را پرایم نماید.
- ❖ مدت زمان دیالیز، اضافه وزن مددجو، و نوع صافی را تعیین نماید.
- ❖ در بحث های گروهی و رفع اشکالات هم گروهی ها مشارکت داشته باشد.

۵- مراقبت های پرستاری از بیمار در یک جلسه دیالیز

الف) مراقبت پرستاری قبل از دیالیز

- ❖ وزن مددجو را کنترل نماید.
- ❖ میزان کاهش وزن در جلسه دیالیز مشخص گردد.
- ❖ نحوه کنترل وزن بین دو جلسه دیالیز را به بیمار آموزش دهد.
- ❖ علائم حیاتی را کنترل نماید.
- ❖ عروق مددجو را از نظر وجود عفونت بررسی نماید.
- ❖ صافی مناسب را انتخاب کند.
- ❖ نوع محلول دیالیز و میزان جریان آن را تعیین نماید.
- ❖ میزان جریان خون در دقیقه را مشخص نماید.
- ❖ مقدار هپارین را تعیین نماید.
- ❖ نحوه آماده سازی درپ هپارین را بداند.
- ❖ نوع دیالیز را مشخص نماید.

ب) مراقبت پرستاری حین دیالیز

- ❖ زمان های کنترل علائم حیاتی حین دیالیز را بداند.

- ❖ علائم حیاتی مددجو را کنترل نماید.
- ❖ فشار شریانی و وریدی دستگاه را کنترل نماید.
- ❖ میزان برداشت مایع را محاسبه نماید.
- ❖ میزان جریان خون و محلول دیالیز را تعیین نماید.
- ❖ صافی را از نظر خونریزی و لخته کنترل کند.
- ❖ هپارین را به لاین ها تزریق نماید.
- ❖ عوارض احتمالی حین دیالیز را بداند و مراقبت های پرستاری هر کدام را شرح دهد.
- ❖ تزریق خون و داروها را در صورت نیاز انجام دهد.

ج) مراقبت پرستاری بعد از دیالیز

- ❖ وزن را کنترل نماید.
- ❖ علائم حیاتی را بررسی کند.
- ❖ محل سوراخ کردن عروق را از نظر خونریزی بررسی کند.
- ❖ زمان دقیق جلسه بعدی دیالیز و اهمیت مراجعه را به بیمار آموزش دهد.

۶- آموزش به بیمار دیالیزی

- ❖ در خصوص آموزش به بیمار پیرامون مباحث دیالیز تمایل نشان دهد
- ❖ اهمیت آموزش به بیماران دیالیزی را درک کند.
- ❖ انواع تغییرات روانی را به خانواده بیمار آموزش دهد.
- ❖ عوارض مزمن دیالیز را به بیمار آموزش دهد.
- ❖ اهمیت پیروی از یک رژیم غذایی استاندارد (تجویز شده توسط پزشک) را به بیمار آموزش دهد.
- ❖ میزان مصرف مایعات بیماران همودیالیزی آموزش دهد.

- ❖ اهمیت انجام آزمایش های تجویز شده را به بیمار آموزش دهد.
- ❖ در مورد فعالیت، استراحت، و مراقبت از محل دستیابی عروق آموزش دهد.
- ❖ عوامل مؤثر در افزایش کارایی دیالیز را برای بیمار توضیح دهد.
- ❖ زمان انجام واکسیناسیون را به بیمار آموزش دهد.
- ❖ کنترل عفونت و راه های پیگیری از انتقال آن را به بیماران همودیالیزی توضیح دهد.

۷- آماده نمودن دستگاه برای بیمار بعدی

- ❖ اولین اقدام بعد از جدانمودن بیمار را بدانند.
- ❖ با نحوه مدیریت یک دستگاه خراب آشنا باشد.
- ❖ برنامه کلینینگ دستگاه همودیالیز را اجرا نماید.
- ❖ برنامه تست ماشین دیالیز اجرا نماید.

۸- انجام دیالیز صفاقی

- ❖ اندیکاسیون ها و کنترااندیکاسیون های دیالیز صفاقی را بیان نماید.
- ❖ اهداف درمان با دیالیز صفاقی، روش کار و فرآیند دیالیز صفاقی را شرح دهد.
- ❖ محتویات محلول دیالیز صفاقی و افزودنی های دارویی به آن را توضیح دهد.
- ❖ انواع دیالیز صفاقی را شرح دهد.
- ❖ عوارض دیالیز صفاقی و مراقبت های پرستاری آن را شرح دهد.
- ❖ کنترل عوارض و نحوه انجام یک دیالیز صفاقی را برای یک بیمار توضیح دهد.

۹- با داروهای مصرفی بیماران و نحوه استفاده از آن ها آشنا شود.

روش های عمده آموزش کارآموزان در بخش

۱- آموزش در بالین بیماران بستری

۲- آموزش تئوری (کنفرانس، بحث گروهی، ارائه شفاهی مقالات جدید مرتبط با موضوع)

مهارت های مورد انتظار

❖ کلیه مهارت های ذکر شده در محتوای آموزشی

نحوه ارزشیابی این دوره

ارزیابی دانشجو در این دوره به صورت پویا و در تمام طول دوره خواهد بود.

جهت ارزشیابی دانشجویان از روش های نوین ارزشیابی استفاده می شود، این روش ها شامل

ارزیابی ۳۶۰ درجه، لاگ بوک ، Mini-cex ، DOPS و DSR

✓ در ارزیابی ۳۶۰ درجه، به وسیله چک لیست نظرات تمامی پرسنل درمانی(شامل پرستار،

سرپرستار، سوپروایزر بخش دیالیز و کمک پرستار) و بیمار جمع آوری می شود و مدرس از

نمرات به دست آمده میانگین را محاسبه خواهد کرد

✓ در تکمیل لاگ بوک، دانشجو در تمامی روز های کارآموزی خود، لاگ بوک را باید به همراه داشته

باشد و بعد از اتمام هر اقدامی در صورت صحیح بودن آن در این دفترچه با ذکر تاریخ و امضا ثبت

می شود

✓ در روش داپس، ابتدا مربی آموزش پروسیجر را به دانشجو می هد سپس دانشجو به کمک مربی

پروسیجر را تکرار میکند و اگر درست انجام داد، در انتها به تنهایی همان اقدام را انجام می دهد

که بعد از پایان هر پروسیجر، مربی عملکرد دانشجو را توسط چک لیست، بررسی کرده و بحث گروهی انجام خواهد شد و در نهایت نقاط ضعف و ایرادات جهت ارتقا عملکرد مطلوب یادآوری میگردد.

✓ در روش **Mini- cex** دانشجو بر بالین بیمار یک معاینه، آموزش شرح حال و یا مصاحبه از بیمار اخذ میکند که مربی در همان زمان، توسط چک لیست از قبل طراحی شده عملکرد را بررسی میکند و به وی بازخورد لازم را میدهد و نقطه ضعف را اعلام میکند.

✓ در روش **DSR** دانشجو گزارش پرستاری، فرآیند پرستاری و ارزیابی های حین و بعد از دیالیز را در پرونده ثبت میکند سپس مربی، پرونده بیمار را بررسی کرده، مستندات را ارزیابی خواهد کرد و عملکرد دانشجو را مورد ارزشیابی قرار میدهد و نقاط ضعف وی را اعلام میکند.
در پایان دوره کسب نمره ۱۲ از ۲۰ حد نصاب قبولی است.

❖ ۱ نمره اختصاص به حضور به موقع دارد.

❖ ۱/۵ نمره اختصاص به برقراری ارتباط مناسب با مددجویان و پرسنل دارد.

❖ ۱/۵ نمره اختصاص به فعالیت های آموزشی دارد.

❖ ۱۶ نمره اختصاص به کسب مهارت در ارائه خدمات و مراقبت ها دارد.

❖ چک لیست ارزشیابی دوره ضمیمه است.

چک لیست ارزشیابی در کارآموزی مراقبت های ویژه پرستاری

واحد دیالیز

ردیف	عنوان مهارت	روش ارزشیابی	مستقل انجام میدهد	با کمک مربی انجام می دهد	قادر به انجام نیست
			۰/۵	۰/۲۵	۰
۱.	نظارت بر اسکراب صحیح دستگاه دیالیز توسط کمک پرستار و مشخص نمودن خطاهای احتمالی وی	DOPS 360درجه			
۲.	ست بندی دستگاه دیالیز	DOPS 360درجه logbook			
۳.	فیکس صحیح بگ بی کربنات دستگاه دیالیز	DOPS 360درجه			
۴.	اجرای برنامه شستشو دستگاه همودیالیز	DOPS 360درجه logbook			
۵.	تست نمودن دستگاه دیالیز	DOPS 360درجه logbook			
۶.	خاموش نمودن دستگاه در زمان مناسب (بین شستشو و تست)	DOPS 360درجه			
۷.	پرایم نمودن ست شریانی و وریدی	DOPS 360درجه logbook			
۸.	پرایم نمودن صحیح صافی و عدم وجود هوا	DOPS 360درجه			
۹.	تشخیص میزان مناسب سرم و هپارین جهت پرایم	Mivi-cex			
۱۰.	آماده سازی مددجو و محل دسترسی عروقی	DOPS 360درجه			
۱۱.	انجام مراقبت های قبل از شروع دیالیز	DOPS 360درجه			

			DOPS 360درجه	وصل نمودن بیمار به دستگاه دیالیز	۱۲.
			DOPS 360درجه	تعیین مدت زمان دیالیز، و تنظیم دور پمپ در دستگاه همودیالیز	۱۳.
			DOPS 360درجه	محاسبه اضافه وزن بیمار و تنظیم وزن در دستگاه همودیالیز	۱۴.
			DOPS logbook 360درجه	تزریق سوزنهای همودیالیز (فیستولا) در فیستول	۱۵.
			DOPS 360درجه	ایجاد محیط استریل و ضدعفونی نمودن راه دستیابی عروق	۱۶.
			DOPS logbook 360درجه	فیکس نمودن سوزنها یا کاتتر بطور محکم به ست همودیالیز	۱۷.
			DOPS	تزریق هپارین طبق دستور حین همودیالیز (از طریق پمپ ، دستی)	۱۸.
			DOPS 360درجه	انجام مراقبت های حین دیالیز	۱۹.
			DOPS 360درجه	انجام اقدام مناسب هنگام بروز عوارض حین دیالیز	۲۰.
			Mini-cex Logbook	طرح و اجرای برنامه آموزش به مددجو حین دیالیز	۲۱.
			DOPS	انجام مراقبت های بعد از دیالیز	۲۲.
			DOPS logbook 360درجه	جدا نمودن بیمار بطور صحیح از دستگاه دیالیز	۲۳.
			Mini-cex	محاسبه میزان کفایت دیالیز	۲۴.
			DOPS 360درجه	آماده سازی دستگاه برای بیمار بعدی	۲۵.
			DOPS 360درجه	دفع صحیح فیستولا	۲۶.
			DOPS 360درجه	تفکیک زباله های عفونی و غیر عفونی	۲۷.

			Mini-cex	تعیین مشکلات مددجوی تحت همودیالیز براساس فرآیند پرستاری (جسمی، روانی و...)	۲۸
			Mini-cex	آموزش رژیم غذایی همودیالیزی به بیماران	۲۹
			DSR Logbook	تکمیل فرم های ارزیابی حین و بعد از دیالیز	۳۰
			DSR Logbook	ثبت فرآیند پرستاری	۳۱
			DSR logbook	ثبت گزارش پرستاری	۳۲

منابع آموزشی

- 1- Smeltzer S.C, and Bare B .Brunner and suddarths **textbook** of medical surgical nursing. Philadelphia: Lippincott ec. Last edition
- 2- Black, J; Hawks, K; Medical Surgical Nursing, Clinical management for positive outcomes. Elsevier saunderis Co. Last edition
- 3- AACN Pocket Handbook Of Critical Care Nursing, Marianne Chulay, Cathie Guzzetta, Barbara Dossey. . Last edition
- 4- Alspach. Joanne; Core Curriculum for Critical Care Nursing. Last edition

۱- نیکروان مفرد؛ م، شیری؛ ح. مراقبت های پرستاری ویژه در بخش های ICU, CCU و *دیالیز*. تهران: نور دانش. (آخرین چاپ)

۲- اسدی نوقایی؛ ا.ح، بصام پور؛ ش، ذوالفقاری؛ م. مراقبت های پرستاری ویژه در بخش های ICU, CCU و *دیالیز*. تهران: سالمی. (آخرین چاپ)

۳- ذاکری مقدم، م؛ علی اصغریور، م. مراقبت های پرستاری ویژه در بخش های ICU, CCU و *دیالیز*. تهران: اندیشه رفیع. (آخرین چاپ)

۴- عسگری، م ح، سلیمانی؛ ح. کتاب جامع مراقبت های پرستاری ویژه در بخش های ICU, CCU و *دیالیز*. تهران: بشری. (آخرین چاپ)